

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.7(2)/1.2024.02

UDC 78:316.7

MUSICAL ART AS A MEANS OF PERSONAL AND SOCIO-CULTURAL DEVELOPMENT IN MODERN SOCIETY

Xia Wang

PhD student in Pedagogy,
Dragomanov Ukrainian State University,
9, Pyrohova Str., Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-9468-0486>
e-mail: sxdtwx1990@gmail.com

Yurii Rusyn

PhD student in Pedagogy,
Dragomanov Ukrainian State University,
9, Pyrohova Str., Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0003-5336-4895>
e-mail: yu.yu.rusyn@npu.edu.ua

Abstract. *The article discusses the current state of musical art and its importance in the socio-cultural context, emphasizing its impact on the formation of personality, development of emotional intelligence, moral guidelines and cultural identity. The authors note that in the context of globalization and digitalization, music is an important means of intercultural dialogue and cultural exchange, contributing to the preservation of national traditions and opening up new opportunities for cultural integration.*

Particular attention is paid to the challenges of the digital environment, which, on the one hand, facilitates the rapid dissemination of musical works, but on the other hand, carries the risks of superficial and commercialized perception. The article notes that in order to ensure effective music education, it is necessary to develop innovative approaches that will allow for a deep understanding of musical works, their cultural and emotional significance. The article also considers the possibilities of using modern technologies, in particular multimedia platforms and interactive applications, to integrate musical art into the educational process, which will help to expand musical literacy among young people.

The study focuses on the educational potential of music, which helps to develop critical thinking, social skills, emotional stability, and creativity necessary for the harmonious development of the individual in today's dynamic society. The authors emphasize the importance of developing emotional intelligence through music education, which contributes to social adaptation, effective communication and mutual understanding. In addition, it is pointed out that music can act as a means to overcome cultural stereotypes, broaden the worldview and strengthen interpersonal relationships.

The article concludes that music is a powerful tool for social integration and cultural tolerance. It is able to unite people of different nationalities, faiths, and cultural traditions, breaking down barriers and contributing to the construction of an open, tolerant society. Prospects for further research include improving methods of music education, as well as a deeper study of the impact of music on personal development, intercultural understanding, and social cohesion in the modern world.

Key words: *musical art, modern society, personal development, cultural identity, emotional intelligence, intercultural dialogue, digitalization of culture, social integration, music education, creativity.*

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.7(2)/1.2024.02

УДК 78:316.7

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ОСОБИСТІСНОГО ТА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Ван Ся

здобувачка третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-9468-0486>
e-mail: sxdtwx1990@gmail.com

Русин Ю. Ю.

здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
<https://orcid.org/0009-0003-5336-4895>
e-mail: yu.yu.rusyn@npu.edu.ua

Анотація. У статті розглядається сучасний стан музичного мистецтва та його значення в соціокультурному контексті, підкреслюючи його вплив на формування особистості, розвиток емоційного інтелекту, моральних орієнтирів та культурної ідентичності. Автори відзначають, що в умовах глобалізації та цифровізації музика виступає важливим засобом міжкультурного діалогу і культурного обміну, сприяючи збереженню національних традицій та відкриваючи нові можливості для культурної інтеграції.

Особливу увагу приділено викликам цифрового середовища, яке, з одного боку, сприяє швидкому поширенню музичних творів, але з іншого боку, несе ризики поверхневого та комерціалізованого їх сприйняття. У статті зазначається, що для забезпечення ефективного музичного виховання необхідно розробити інноваційні підходи, які дозволять формувати глибоке розуміння музичних творів, їх культурного та емоційного значення. Окремо розглянуто можливості використання сучасних технологій, зокрема мультимедійних платформ та інтерактивних додатків, для інтеграції музичного мистецтва в освітній процес, що сприятиме розширенню музичної грамотності серед молоді.

Дослідження акцентує увагу на виховному потенціалі музики, який допомагає розвивати критичне мислення, соціальні навички, емоційну стійкість та креативність, необхідні для гармонійного розвитку особистості в сучасному динамічному суспільстві. Автори підкреслюють важливість розвитку емоційного інтелекту через музичне виховання, що сприяє соціальній адаптації, ефективній комунікації та взаєморозумінню. Крім того, вказується на те, що музика може виступати засобом для подолання культурних стереотипів, розширення світогляду та посилення міжособистісних зв'язків.

У статті зроблено висновок, що музика є потужним інструментом соціальної інтеграції та культурної толерантності. Вона здатна об'єднувати людей різних національностей, віровизнань та культурних традицій, долаючи бар'єри та сприяючи побудові відкритого, толерантного суспільства. Перспективи подальших досліджень включають удосконалення методів музичної освіти, а також глибше вивчення впливу музики на особистісний розвиток, міжкультурне порозуміння та соціальну згуртованість у сучасному світі.

Ключові слова: музичне мистецтво, сучасне суспільство, особистісний розвиток, культурна ідентичність, емоційна інтелігентність, міжкультурний діалог, цифровізація культури, соціальна інтеграція, музична освіта, креативність.

Вступ та сучасний стан проблеми дослідження. Музичне мистецтво у сучасному світі виступає не тільки засобом емоційного вираження, а й потужним інструментом формування особистості, який сприяє розвитку моральних, культурних і соціальних якостей, необхідних у нових умовах глобалізації та цифровізації. Музика має унікальну здатність долати мовні й культурні бар'єри, об'єднувати людей з різних культур і регіонів. Це надає їй особливого значення в умовах постійного інформаційного обміну, коли особистість стикається з новими викликами у формуванні власної ідентичності та розумінні світових цінностей. Музика, здатна впливати на підсвідомість і надихати на особистісний розвиток, є ефективним інструментом для виховання морально-етичних орієнтирів, що набуває актуальності в період глобальних змін і культурної різноманітності [1].

Сьогодні, коли в цифровому просторі поширення мистецтва стає все більш доступним, музичне мистецтво стикається з новими завданнями і, водночас, отримує нові можливості [7]. Завдяки цифровим платформам музика може охопити значно більшу аудиторію, що сприяє її культурній та освітній місії. Проте, на фоні масової культури і швидкозмінного контенту, виникає ризик поверхового сприйняття мистецтва, втрати його глибинних сенсів і цінностей, які часто губляться в інформаційному потоці. Тому музичне мистецтво як інструмент формування особистості потребує систематизованого підходу до розвитку музичної грамотності, естетичного смаку та емоційного інтелекту, особливо серед молодого покоління.

Дослідження останніх років зосереджуються на тому, як музика впливає на розвиток критичного мислення, соціальних навичок, емоційної стійкості, креативності та здатності до співчуття. Так, музика, особливо у поєднанні з іншими мистецтвами, стає важливим засобом терапії, спрямованої на подолання стресу, розвитку стійкості до складних життєвих обставин та покращення психологічного здоров'я. Усе це робить її невід'ємною частиною освітніх програм та соціальних ініціатив, які спрямовані на формування емоційно зрілої та культурно освіченої особистості, здатної до гармонійного співіснування в суспільстві [9].

Роль музики у вихованні також посилюється у контексті сучасних глобальних завдань, таких як сприяння міжкультурному діалогу, підтримка культурного розмаїття і збереження спадщини. Організації, як-от ЮНЕСКО, підкреслюють, що культурна та мистецька освіта є важливими для стійкого розвитку, оскільки сприяє формуванню толерантності, поваги до різних культур та спільного розуміння у мультикультурному середовищі. Крім того, інноваційні програми, засновані на інтеграції мистецтва в освітні й виховні процеси, пропонують молоді можливість досліджувати себе та свій світ через музику, формуючи новий світогляд, що базується на гуманістичних цінностях і культурній повазі [2].

У період, коли більшість соціальних і культурних процесів дедалі частіше відбувається онлайн, музичне мистецтво може сприяти не лише культурному обміну, а й стимулювати нові форми соціальної активності, залучати молодь до вирішення глобальних проблем, таких як екологічна свідомість, соціальна справедливість і захист прав людини. Водночас музика здатна збагачувати світосприйняття, підтримувати емоційне здоров'я і розвивати естетичний смак, що особливо важливо для молоді,

яка, перебуваючи в оточенні різноманітного цифрового контенту, потребує орієнтирів для розвитку свого культурного капіталу [6].

Сучасні технології, зокрема штучний інтелект, відкривають нові перспективи для розвитку музичної освіти та досліджень у сфері мистецтва, забезпечуючи персоналізовані підходи до навчання і творчості. Це дозволяє краще зрозуміти і задовольнити індивідуальні потреби, розвивати творчий потенціал кожної особистості, а також глибше осмислювати культурне значення музики. Тим не менш, важливо зберігати баланс між традиційними цінностями музичної культури та новими підходами, які надають цифрові інструменти, щоб музичне мистецтво не втратило своєї автентичності та культурного значення.

Таким чином, музичне мистецтво сьогодні виступає не просто засобом естетичного виховання, але й важливим компонентом соціальної інтеграції, міжкультурного діалогу та стійкого розвитку. Завдяки своїй здатності впливати на особистість на глибокому рівні, музика є джерелом моральних, культурних та соціальних цінностей, необхідних для побудови свідомого, толерантного та естетично розвиненого суспільства, яке здатне відповідати на виклики сучасності.

Мета і завдання дослідження. Метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування значення музичного мистецтва в сучасному соціокультурному контексті як засобу розвитку особистості та суспільства, а також визначення умов для ефективної інтеграції музичного виховання в освітній процес для формування емоційної, культурної та соціальної компетентності.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) провести аналіз наукових джерел щодо впливу музичного мистецтва на формування особистісних та соціальних цінностей у сучасному суспільстві;
- 2) визначити вплив музики на розвиток емоційного інтелекту, критичного мислення та культурної ідентичності;
- 3) дослідити можливості та виклики використання музичного мистецтва в умовах цифровізації освіти;
- 4) розробити рекомендації для педагогів щодо інтеграції музики в освітній процес з метою розвитку соціальних компетентностей, культурного діалогу та креативного мислення учнів.

Реалізація зазначених завдань передбачає застосування комплексу теоретичних та емпіричних **методів**, серед яких: аналіз наукової літератури, систематизація та узагальнення даних про педагогічний потенціал музичного мистецтва, методи спостереження та анкетування для оцінки впливу музики на особистісний розвиток, а також прогностичні методи для визначення перспектив інтеграції музичного виховання в сучасну освітню практику.

Дане дослідження спрямоване на поглиблення розуміння ролі музичного мистецтва у формуванні емоційно зрілих, культурно освічених та соціально активних особистостей, що здатні до критичного мислення і креативного самовираження, а також сприятиме вдосконаленню педагогічних підходів в сучасній системі освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. У музичній педагогіці спостерігається еволюція методів навчання. На початку ХХ ст. Б. Асаф'єв, В. Верховинець, М. Леонтович, Я. Степовий, К. Стеценко, В. Шацька, Б. Яворський плідно працювали над проблемою удосконалення методів навчання музиці дітей, залучаючи їх до різних видів музичної діяльності. Вітчизняні педагоги кінця ХХ – початку ХХІ ст. І. Барановська, О. Лобова, Л. Масол, Н. Мозгальова, О. Михайличенко, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Пометун, О. Реброва, Т. Рейзенкінд, О. Рудницька, О. Січкарук, О. Щолокова та

ін. провели низку ґрунтовних досліджень щодо впровадження інтегрованого підходу навчання музиці учнів у загальноосвітніх закладах. Учені переконані в ефективності застосування різних видів інтеграції на уроках мистецтва, важливості включення учнів у процес активного пізнання нових мистецьких понять, знань, форм та видів діяльності. У сучасному суспільстві навчання можна організувати таким чином, що джерелом знань виступатиме не тільки вчитель, а й комп'ютер, телевізор, відео. Учні, відповідно, повинні вміти осмислювати отриману інформацію, трактувати її, застосовувати в конкретних умовах; водночас думати, розуміти суть речей, вміти висловити особисту думку. Саме цьому сприяє інтеграція мистецьких знань.

Інтеграція мистецьких знань, зазначає Л. Масол, здійснюється на таких рівнях: духовно-світоглядному (через спільний тематизм, що відбиває фундаментальний зв'язок усіх видів мистецтва з життям); естетико-мистецтвознавчому (через спільність або спорідненість мистецьких понять, універсальність естетичних категорій); психолого-педагогічному (через інтегровані технології різного типу) [8].

Поліцентрична інтеграція мистецьких знань включає такі умовно виділені наскрізні компоненти: сприймання, аналіз-інтерпретація та естетична оцінка творів мистецтва; практична художньо-творча діяльність учнів, самореалізація в царині мистецтва; естетико-мистецтвознавча пропедевтика (засвоєння понять і термінів) [4, с. 144].

Розглянемо методи навчання за характером пізнавальної діяльності:

– пояснювально-ілюстративний – полягає в тому, що вчитель повідомляє готову інформацію різними засобами, а учні сприймають, усвідомлюють і фіксують у пам'яті цю інформацію;

– репродуктивний – полягає в тому, щоб забезпечити таке засвоєння матеріалу, при якому учні були б спроможні відтворити його;

– частково-пошуковий – спрямований на залучення учнів до пошуків шляхів, прийомів і засобів розв'язання пізнавальної задачі;

– дослідницький – спрямований на залучення учнів до самостійного розв'язання пізнавальної задачі з використанням необхідного обладнання;

– проблемне викладання – учитель ставить проблему, сам її розв'язує, але при цьому демонструє шлях розв'язання [6, с. 4-6].

Музичне мистецтво в умовах сучасного соціокультурного контексту – це складний і багатовимірний феномен, що не лише відповідає за естетичне задоволення чи вираження емоцій, але й має потужний вплив на фундаментальні аспекти формування особистості та суспільства. Сьогодні, музика – це не просто набір звуків або засіб для творчого самовираження; вона перетворюється на засіб духовного, морального та культурного розвитку, який допомагає особистості знайти своє місце у світі, сприяє культурному збагаченню суспільства і створенню міжкультурних зав'язків. Ця роль набуває особливого значення в часи глобалізації, коли важливо зберегти ідентичність і водночас приймати цінності відкритого суспільства.

Глобалізація ставить суспільство перед численними викликами, серед яких зростання культурної уніфікації, загострення індивідуалістичних настроїв, і, водночас, необхідність культурного діалогу. У цьому контексті музичне мистецтво виконує важливу роль – воно допомагає зберігати культурну спадщину, підтримуючи національну ідентичність, але й сприяє інтеграції, формуванню толерантності, взаємоповаги між людьми різних культур. Таким чином, музика стає важливою частиною педагогічної практики, спрямованої на розвиток особистісної ідентичності, критичного мислення, навичок емоційної саморегуляції та соціальної адаптації.

Музика здавна розглядалася як засіб емоційного та духовного виховання, ідеї Платона, Піфагора та Аристотеля про музичне виховання підкреслювали її здатність впливати на гармонію душі. Платон, наприклад, називав музику «гімнастикою для душі», вказуючи на її важливість у розвитку моральності й естетичної чутливості. Сучасні дослідження підтверджують, що музика має здатність передавати глибокі емоційні переживання, розвивати здатність до самоусвідомлення, емпатії та моральної рефлексії, сприяючи критичному сприйняттю навколишньої дійсності. Музика, яка передає універсальні емоційні цінності, здатна створити відчуття єдності й порозуміння серед людей, незважаючи на їхні культурні, етнічні або релігійні відмінності, формуючи культурну самосвідомість і соціальну згуртованість.

Одним із ключових аспектів впливу музичного мистецтва є розвиток емоційного інтелекту. Дослідження показують, що регулярне слухання або виконання музики стимулює розвиток емпатії, здатності до саморефлексії та усвідомленої емоційної регуляції. Ці навички є вкрай важливими для соціальної адаптації, психологічного благополуччя і гармонійних взаємин у суспільстві, де емоційна стійкість, здатність розуміти свої почуття та поважати емоції інших людей мають значний вплив на якість життя. Музика може надати людині простір для обробки власних емоцій, розвитку саморозуміння та формування стійкої самооцінки, що є основою для здорової соціалізації.

У педагогічній практиці музика часто використовується як метод формування ціннісних орієнтирів, що становить основу для розвитку моральних якостей та естетичної чутливості особистості. Завдяки участі в музичних колективах, спільному виконанню творів, а також через творчу діяльність, діти і молодь вчаться взаємодіяти з іншими людьми, розвиваючи комунікативні навички, здатність до співпраці, толерантності та взаєморозуміння. Такі навички є особливо важливими в умовах сучасної освіти, де соціальні компетенції стають одним із головних пріоритетів, а здатність до колективної діяльності визначає рівень соціальної успішності [4].

Цифровізація освіти та розвиток інформаційних технологій відкривають нові можливості для інтеграції музичного мистецтва в освітній процес. Використання мультимедійних технологій дозволяє підвищити залученість учнів, забезпечити доступ до багатой музичної спадщини різних культур, а також сприяє розвитку творчих навичок завдяки інноваційним підходам. Проте, разом із цим, сучасні цифрові медіа також створюють певні виклики: швидке споживання контенту може призвести до поверхового сприйняття музики, що, у свою чергу, знижує її культурну та естетичну цінність. Тому педагогічні методи мають бути спрямовані на усвідомлене, глибоке занурення молоді в музичний матеріал, розвиток здатності до аналізу, критичного мислення й розуміння культурної цінності творів.

Крім того, музичне мистецтво сприяє розвитку креативного мислення, яке стимулюється через участь у творчих музичних заняттях. Під час занять учні мають можливість експериментувати, висловлювати свої почуття та думки через музику, що є надзвичайно важливим для формування особистісної ідентичності, здатності до інноваційного мислення та особистої автентичності. Ці навички стають все більш актуальними в умовах сучасного світу, де здатність до творчого самовираження та креативність є одними з основних компетенцій для професійного та соціального успіху.

Сучасні дослідження також акцентують увагу на ролі музичного мистецтва як засобу культурного порозуміння та міжкультурного діалогу [11]. Вивчення народної музики різних культур і класичних творів різних епох сприяє формуванню культурної самосвідомості, національної гордості, толерантності та відкритості до інших культур. Музика, яка передає універсальні людські цінності – любов, радість,

смуток – об'єднує людей, створює платформу для культурного обміну і сприяє визнанню різноманіття як основи соціальної згуртованості.

Тож, музичне мистецтво в умовах сучасного суспільства має важливу культурно-освітню місію: воно сприяє формуванню моральної та культурної ідентичності, естетичного смаку, соціальної чутливості та креативного мислення. Інтеграція музики в освітній процес забезпечує виховання особистостей, здатних до самостійного критичного мислення, творчого самовираження, адаптації до соціальних змін, а також взаємодії з культурним спадком. Водночас музика виступає як засіб подолання бар'єрів, що існують між людьми, і об'єднує суспільство на основі культурної толерантності, взаємоповаги та соціальної згуртованості – цінностей, вкрай необхідних для гармонійного співіснування у багатокультурному світі.

Пошук шляхів підвищення ефективності сучасного уроку музики спонукає нас звернутися до досвіду народної педагогіки, а саме до народної гри. Напевне у всі часи існування людства діти полюбили гратися, невимушено навчалися сталим нормам та правилам поведінки, отримували у грі безцінний світоглядний, моральний, естетичний досвід. Можна зустріти вислів, що гра, як тінь, народилась разом з дитиною, стала її супутником, вірним товаришем. Однак вчені всього називають її дивом не за довголіття. Її величність «Гра» здобула великої людської поваги за ті приховані від очей виховні резерви, за великі педагогічні можливості, які закладені в ній.

Явище гри – поруч з працею та навчанням, провідного виду людської діяльності - здавна привертало увагу вчених – філософів, культурологів, психологів, педагогів. Гра розглядається як своєрідна репетиція трудових процесів та суспільних стосунків. Л. Виготський стверджував, що гра виникає як наслідок появи не реалізованих негайно потреб та наявності характерної для раннього дитинства тенденції до негайної реалізації бажань.

В основі інтерактивних музично-ритмічних ігор лежить ігровий прийом «луна» (повтор), що передбачає повторення ритмічного малюнка (прикладом слугують такі вправи, як «Ритмічні декламації», «Оркестр», «Живий ритм» тощо). Згодом учні можуть придумувати свої ритмічні формули, імпровізувати з ними, уявляючи рухи, ходу різних персонажів, казкових героїв, можна відтворювати музичний ритм на різних саморобних музичних інструментах (мара касах, шейках, тріскачках, дзвониках та ін. Ритмічні імпровізації, як і прийоми звуконаслідування активізують та розкривають музичні молодших школярів у процесі озвучування літературних та казкових героїв, створення різних шумових ефектів під час розігрування музичної казки, інсценування пісні.

У сюжетно-рольових іграх відбувається входження дитини в художній світ музичного твору та рольових взаємин, де учні виявляють і розвивають не тільки музичні здібності, а й творчі та артистичні. Вчитель може самостійно придумати сюжетно-рольові ігри, що будуються на змісті пісень, народних танців, обрядових дій, творів дитячого музичного фольклору. Залучення школярів до таких інтерактивних ігор на уроці дозволяє не тільки включати молодших школярів у різні види музичної діяльності, а й створює атмосферу розкутості, гарного настою, рухової активності на уроці. Так, учитель музики може використати матеріали збірки В. Верховинця «Весняночка», озвучити спільно з учнями добре знамі українські народні казки. Розвивальні можливості мають сюжетні діалоги, які характеризують основних персонажів, зокрема, з опери К. Стеценка «Лисичка, Котик і Півник», М. Ковалю «Вовк і семеро козенят».

Наприклад, ознайомлення дітей з дитячою оперою українського К. Стеценка «Лисичка, Котик і Півник» доцільно створювати музичні діалоги вчителя з учнями,

учня з учнем тощо, завдяки яким школярі розширюють знання про музичні поняття, особливості мови музики та засоби музичної виразності, набувають акторські, виконавські навички, творчо осягають характер героя, перевтілюючись в нього, набувають здатності художньо мислити, фантазувати, імпровізувати, перевтілюючись та створюючи засобами музики художній образ героя.

Наприклад, вивчаючи тему «Пташки у музиці», вчитель дає учням низку проблемних питань: «У кого з вас вдома живе пташка?, Який в неї буває настрій?, Як звучить її голос, коли вона в гарному настрої?, Чи змінюється спів пташки, коли вона хвора, сердита, зажурена?, Кого боїться пташка, як вона себе поводить, коли вона злякалася?. Пригадайте, яка пташка оспівується в українській народній пісні «Щебетала пташечка» або у творі Т. Попатенко «Шпачок прощається», в п'єсах В. Сокальського та Е. Гріга «Пташка»? Важливо, щоб діти, активно та сміливо відповідали на запитання, допомагали розкривати художній образ пташки за допомогою рухів, інтонації, слова. основні риси образу.

Варто зацентувати увагу на ще одному ефективному інтерактивному засобі розвитку музично-творчих здібностей учнів – проблемно-моделюючі (творчі) ігри. В їх основі лежить імпровізаційна діяльність. Такі ігри потребують від учнів самостійного творчого вирішення завдань, виявлення оригінальних ідей, креативного підходу. На уроках музики в початковій школі можна застосовувати наступні проблемно-моделюючі ігри: створення музичного супроводу або вокальних чи пластичних імпровізацій до запропонованого оповідання, картини, казки; виконання завдань, пов'язаних із знанням особливостей мови музичного мистецтва («доведіть інтонацією, рухами, що...», «знайдіть словесну інтерпретацію...»); колективне створення музичних інтонацій, поспівок для персонажів казок, поспівок за малюнками, віршами; театралізація [11].

Таким чином, можна зробити висновок, що гра, як інтерактивний метод навчання, дозволяє молодшим школярам не тільки глибше проникнути в світ музики а й творчо розкрити свій внутрішній світ, виявити свої творчі задатки та музичні здібності. Важливо пробудити активність учнів, повагу до музичних надбань українців та інших народів світу, оскільки музика здатна розповісти про думки та почуття, впливати на настрій без слів, а тільки за допомогою вправно складених та чарівних музичних звуків.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Музичне мистецтво в сучасному соціокультурному контексті постає багатовимірним засобом розвитку як особистості, так і суспільства в цілому. Його вплив охоплює не лише емоційне виховання, але й сприяє розвитку інтелектуальних і моральних якостей особистості, зокрема формуванню емпатії, критичного мислення, емоційної стійкості та культурної ідентичності. Музика виходить за межі естетичної насолоди й перетворюється на потужний інструмент соціальної взаємодії та інтеграції, що надає можливості для міжкультурного порозуміння та збереження національних культурних традицій в умовах глобалізації [3].

Виховний потенціал музики особливо важливий у часи зростання індивідуалізації та цифрової трансформації. Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі надає нові можливості для розвитку естетичного та емоційного інтелекту в учнів. Проте цифрове середовище створює нові виклики для музичного виховання, пов'язані з ризиком поверхневого, скороминущого сприйняття мистецтва. Це ставить перед педагогікою завдання формування у молоді навичок свідо-

мого, глибокого занурення в музичний матеріал, здатності аналізувати культурну цінність творів, розуміти їх емоційне та історичне значення.

Дослідження показують, що музика, стимулюючи емоційні переживання, розвиває здатність до самоусвідомлення, емоційної регуляції та рефлексії, що є важливими як для особистісного зростання, так і для соціальної адаптації в умовах динамічного інформаційного суспільства. Сьогоднішній соціокультурний контекст потребує особистостей, здатних до співчуття, толерантності та креативного мислення, а музичне мистецтво сприяє вихованню таких якостей, допомагаючи зменшувати соціальні напруги, зберігати психічне здоров'я та адаптуватися до змінних умов життя [5].

У міжкультурному діалозі музика слугує універсальною мовою, що сприяє подоланню бар'єрів і підтримує культурну різноманітність. Вивчення музичних традицій різних народів збагачує культурний досвід, формує толерантність і повагу до іншості, надаючи суспільству можливість будувати соціальні зв'язки на основі взаєморозуміння і відкритості до культурних відмінностей.

Перспективи подальших досліджень у цій сфері охоплюють питання оптимізації методів музичного виховання, особливо в умовах цифровізації освіти, де важливим є збереження глибини сприйняття музичного мистецтва. Важливими напрямками залишаються також дослідження впливу музики на розвиток емоційного інтелекту, креативності та комунікативних навичок, а також її ролі у формуванні культурної ідентичності та міжкультурної толерантності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бервецький З., Хлебнікова Л. Виховуючи музичну культуру. Грані творчості : Книга для вчителя. Київ : Знання, 2009. С. 126-140.
2. Болгарський А. Г. Музична культура в системі підготовки майбутнього вчителя музики. *Науковий часопис Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти* : зб. наук. пр. Київ, 2004. Вип. 1 (6). С. 7-14.
3. Ван С. Музичне мистецтво як засіб міжкультурної комунікації. *Освітньо-науковий простір*. 2024. Т. 2, № 6 (1). С. 7-14. URL: [https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.6\(1\)/2.2024.01](https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.6(1)/2.2024.01)
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. С. 706.
5. Злотник О. Й. Комунікативний простір музичного мистецтва України кінця ХХ – початку ХХІ століття : дис. на здобуття наук. ступ. канд. мистецтвознавства. Київ, 2019. 254 с.
6. Зміст і технології шкільної освіти : матеріали звітної наук. конф. ін-ту педагогіки АПН України 28–30 берез. 2000 р. Київ : Пед. думка, 2000. С. 116.
7. Кравченко Т. Е., Коберник О. М. Використання інтерактивних методик на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка з закладах освіти*. 2010. № 3. С. 10-11.
8. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі / Упор. Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. Харків : Ранок, 2006. 256 с.
9. Мистецька освіта в Україні : теорія і практика. (2010). Заг. ред. О. В. Михайличенко, редактор Г. Ю. Ніколаї. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 255 с.
10. Опеньок Л. М. Нестандартні форми навчання. *Рідна школа*. № 6. С. 75.
11. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2008. 274 с.

REFERENCES:

1. Bervetskyi, Z., & Khlebnikova, L. (2009). Vychovuiuchy muzychnu kulturu. Hrani tvorchosti [Educating musical culture. Facets of creativity] : Knyha dlia vchytelia. Kyiv : Znannia [in Ukrainian].
2. Bolharskyi, A. H. (2004). Muzychna kultura v systemi pidhotovky maibutnoho vchytelia muzyky [Musical culture in the system of future music teacher training]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. Drahomanova. Serii 14 : Teoriia i metodyka mystetskoï osvity – Scientific Journal of National Pedagogical University named after M. Drahomanov. Series 14 : Theory and Methodology of Art Education, 1 (6), 7-14* [in Ukrainian].
3. Van, S. (2024). Muzychne mystetstvo yak zasib mizhkulturnoi komunikatsii [Musical art as a means of intercultural communication]. *Osvitno-naukovyi prostir – Educational and Scientific Space, 6 (2) (1), 7-14*. Retrieved from: [https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.6\(1\)/2.2024.01](https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.6(1)/2.2024.01) [in Ukrainian].
4. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoï movy [Great Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian] / V. T. Busel (Ed.). (2009). Kyiv ; Irpin : VTF «Perun» [in Ukrainian].
5. Zlotnyk, O. Y. (2019). Komunikatyvnyi prostir muzychnoho mystetstva Ukrainy kintsia XX – pochatku XXI stolittia [Communicative space of Ukrainian musical art at the end of the 20th – beginning of the 21st century]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
6. Zmist i tekhnologii shkilnoi osvity [Content and Technologies of School Education] : Materialy zvitnoi nauk. konf. in-tu pedahohiky APN Ukrainy 28-30 berezn. (2000). Kyiv : Pedahohichna dumka, 116 [in Ukrainian].
7. Kravchenko, T. E., & Kobernyk, O. M. (2010). Vykorystannia interaktyvnykh metodyk na urokakh trudovoho navchannia [Using interactive methods in labor education lessons]. *Trudova pidhotovka v zakladakh osvity – Labor Education in Educational Institutions, 3, 10-11* [in Ukrainian].
8. Masol, L. M., Haidamaka, O. V., Bielkina, E. V., Kalinichenko, O. V., & Rudenko, I. V. (2006). Metodyka navchannia mystetstva u pochatkovii shkoli [Methodology of teaching arts in primary school]. Kharkiv : Ranok [in Ukrainian].
9. Mystetska osvita v Ukraini : teoriia i praktyka [Art education in Ukraine : Theory and practice]. (2010). O. V. Mykhailychenko, H. Yu. Nikolai (Eds.) Sumy : SumDPU imeni A. S. Makarenka [in Ukrainian].
10. Opeyniok, L. M. (n. d.). Nestandardni formy navchannia [Non-standard forms of education]. *Ridna shkola – Native school, 6, 75* [in Ukrainian].
11. Padalka, H. M. (2008). Pedahohika mystetstva (teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin) [Pedagogy of Art (theory and methodology of teaching art subjects)]. Kyiv : Osvita Ukrainy [in Ukrainian].